

Brusel 11. listopadu 2019
(OR. en)

13398/19

JEUN 114
EDUC 449
SPORT 100
EMPL 561
SOC 741
DIGIT 166
SUSTDEV 163
CLIMA 295
ENV 914

POZNÁMKA

Odesílatel:	Předsednictví
Příjemce:	Výbor stálých zástupců / Rada
Předmět:	Vize pro práci s mládeží v Evropě – změna klimatu, mladí lidé a práce s mládeží – politická rozprava (veřejná rozprava podle čl. 8 odst. 2 jednacího řádu Rady) [na návrh předsednictví]

V návaznosti na konzultaci Pracovní skupiny pro mládež vypracovalo předsednictví připojený diskusní dokument jako základ pro politickou rozpravu na zasedání Rady pro vzdělávání, mládež, kulturu a sport, které se bude konat ve dnech 21. a 22. listopadu 2019.

Rada pro vzdělávání, mládež, kulturu a sport

Brusel 21. a 22. listopadu 2019

– Politická rozprava věnovaná mládeži –

„Vize pro práci s mládeží v Evropě – změna klimatu, mladí lidé a práce s mládeží“

– diskusní dokument předsednictví –

1. Klimatická krize jako nejnaléhavější celosvětový problém

Ve zvláštní zprávě Mezivládního panelu pro změnu klimatu (IPCC) z roku 2018 byl kladen velký důraz na to, že globální oteplování by mělo být ve srovnání s úrovní před průmyslovou revolucí omezeno na 1,5°C, aby se zabránilo nejzávažnějším důsledkům změny klimatu. V květnu 2019 zveřejnila OSN globální hodnotící zprávu o biologické rozmanitosti, v níž bylo uvedeno, že svět dostal „výstrahu“ v souvislosti se skutečností, že jednomu milionu druhů hrozí vyhynutí, mimo jiné i z důvodu změny klimatu. V roce 2019 zveřejnil panel IPCC zvláštní zprávy o změně klimatu a půdě a o oceánech a kryosféře. V průběhu několika posledních let se změna klimatu dostala na přední místo v povědomí veřejnosti a zařadila se mezi nejdůležitější body politické agendy na celém světě.

2. Změna klimatu jako klíčová priorita pro Evropskou unii

Evropská unie se trvale zasazuje o stále ambicióznější přístup ke zmírňování změny klimatu a v současné době je jednou z jejích klíčových priorit předcházet nebezpečným účinkům změny klimatu. Pro rok 2030 stanovila cíle v oblasti snížení emisí skleníkových plynů a cíle týkající se zvýšení spotřeby energie z obnovitelných zdrojů a energetické účinnosti. Hlavní opatření EU spočívají v kombinaci finanční podpory a regulace. Podle nejnovějšího průzkumu Eurobarometru mají mladí lidé za to, že ochrana životního prostředí a boj proti změně klimatu by společně se vzděláváním a odbornou přípravou a bojem proti chudobě a sociálním nerovnostem měly být v nadcházejících letech hlavními prioritami EU.

Pokud jde o oblast mládeže, byla změna klimatu zmíněna ve sdělení Komise o nové strategii EU pro mládež na období 2019–2027. Komise usilovala o to, aby byli mladí lidé díky strategii „vybaveni dovednostmi pro život, které jim pomohou vyrovnat se s měnícím se světem,“ a aby byla ve strategii věnována zvláštní pozornost mladým lidem jako místním a globálním zainteresovaným stranám s tím, že „mladí lidé jsou odhodláni zabývat se globálními problémy, zejména cíli udržitelného rozvoje“. Zatímco strategie EU pro mládež na období 2019–2027 neobsahuje konkrétní doporučení, pokud jde o úlohu mladých lidí v souvislosti se změnou klimatu, jejím cílem je „podněcovat mladé lidi k tomu, aby se stali aktivními občany“ a „vybavit je v tomto ohledu nezbytnými zdroji“. V rámci evropských cílů v oblasti mládeže, které jsou součástí strategie a které by měly být inspirací pro tvůrce politik EU, se konstatuje, že „společnost se musí postavit změně klimatu a narůstajícím hrozbám pro životní prostředí“.

3. *Mladí lidé se mobilizují jako první*

Je zajímavé, že stejně jako v případě mnoha dalších společenských změn to byli mladí lidé, kdo jako první zřetelně vyjádřili svůj názor.

Kampaň mladých lidí účastnících se klimatických stávek pod heslem „Pátky za budoucnost“ byla zahájena v roce 2018, několik měsíců před tím, než byla v říjnu 2018 zveřejněna zvláštní zpráva IPCC. Klimatické stávky mladých lidí se rychle rozšířily po celém světě a začaly vzbuzovat pozornost sdělovacích prostředků. Navzdory očekávání, že demonstrace postupně odezní, ve skutečnosti přitahovaly do ulic stále více mladých lidí. V září 2019 se klimatické stávky konaly na 4 500 místech ve 150 zemích celého světa a zúčastnilo se jich 6 až 8 milionu demonstrantů. Kromě toho nesmírně vzrostla informovanost veřejnosti o změně klimatu a politická debata na toto téma nabyla na nebývalé intenzitě, a to zejména v EU.

Aktivita mládeže v oblasti změny klimatu jsou názorným příkladem toho, jak mladí lidé přispěli k prosazení politické agendy a rozšíření rozsahu práce s mládeží. Situace, která v důsledku toho nastává, vyvolává celou řadu nových otázek a úvah.

4. *Ponaučení, které je třeba si vzít z klimatického aktivismu mladých lidí*

Klimatický aktivismus mladých lidí je jev, nad kterým je bezpochyby nutné se zamyslet, a to i z hlediska práce s mládeží. Nejprve je třeba diskutovat o tom, jaké povinnosti či závěry vyplývají pro společnost a činitele s rozhodovací pravomocí ze skutečnosti, že mladí lidé se v tak velkém počtu a s vynaložením obdivuhodné energie neustále dožadují přísnějších politik v oblasti klimatu. V mnoha zemích se jejich hlasům dostalo sluchu a politici a činitelé s rozhodovací pravomocí se o mladých lidech vyjadřovali pochvalně, konstatovali, že jejich nároky jsou legitimní, a slíbili, že se budou o boj proti změně klimatu zasazovat, ačkoliv celkově se lidé a politici v této otázce stále rozcházejí. Politická podpora nemusí být vždy postačující: lidé sice mohou vnímat a chápat obavy mladých lidí, neznamena to však, že v okamžiku, kdy by například lidé museli skutečně určité věci obětovat ve svém osobním životě nebo ve způsobu řízení podniků, musí nutně dojít k nějakým zásadním změnám. A právě s tím souvisí zřejmě nejdůležitější poslání práce s mládeží, tedy motivovat mladé lidi k tomu, aby byli aktivními občany, a podporovat jejich přesvědčení o smyslu angažovanosti. Mladí demonstranti vkládají do svých akcí velké množství energie a naděje, a proto pokud by se zdálo, že jejich úsilí nikam nevede, mohlo by to mít vážný dopad na jejich víru v aktivní občanství.

5. *Směrem k novým přístupům v metodologické oblasti a v oblasti vzdělávání*

S ohledem na zkušenosti získané v souvislosti se změnou klimatu a politickým aktivismem mladých lidí by práce s mládeží měla reagovat na obavy mladých lidí souvisejícími s klimatem a zároveň brát v úvahu jejich rozdílné názory. Vzhledem k tomu, že práce s mládeží umožňuje oslovit celou řadu mladých lidí, mohla by je vést k tomu, aby se začali zajímat o změnu klimatu a o environmentální myšlení. Pracovníci s mládeží by měli být schopni o změně klimatu hovořit a uvědomovat si účinky této změny na lidský život a životní prostředí. Jedná se nejen o podporu mladých lidí, kteří již jsou aktivní, ale rovněž o prosazování kritického myšlení a kreativity, jakož i lidských práv, demokratických hodnot a aktivního občanství, a také o nové pojetí, případně o oživení stávající praxe v oblasti práce s mládeží.

Již nyní existuje v oblasti práce s mládeží mnoho metod vzdělávání zaměřeného na přírodu a životní prostředí, jakož i nevládních organizací, které se na tyto oblasti specializují. Poměrně běžnou součástí práce s mládeží se již před dlouhou dobou stalo vzdělávání dobrodružnou formou a outdoorové vzdělávání. Existují střediska pro mládež, která se zaměřují na ekologické vzdělávání. V dnešní situaci, kdy mladí lidé stále častěji chtějí s pracovníky s mládeží o této problematice diskutovat, by bylo vhodné shromáždit naše stávající poznatky ohledně zavedené praxe a s pomocí mladých lidí začít koncipovat nové aktivity a pracovní metody.

Další otázkou je, jak organizovat odbornou přípravu a vzdělávání pracovníků s mládeží s cílem pomoci jim splnit očekávání mladých lidí. Tato nová situace nám otevírá možnosti týkající se nových přístupů v oblasti vzdělávání. Přejít k udržitelnějšímu světu se může uskutečnit pouze tehdy, pokud neztratíme naději, že nalezneme alternativní řešení. Skutečnost, že mladí lidé aktivně používají digitální média (sociální sítě, umění, video), umožňuje, aby vznikaly alternativní klimatické snímky, jež zvyšují povědomí o účincích změny klimatu a ukazují možné způsoby, jak proti této změně bojovat.

6. *Ponaučení z nových forem aktivního občanství mladých lidí*

Školní stávky proti změně klimatu svědčí o vzniku nových forem působení mládeže. Toto hnutí není mládežnickou organizací ani politickou stranou mládeže, není organizováno prostřednictvím práce s mládeží a nejedná se o konspirativní malé uskupení ani o jednorázovou mládežnickou akci. Školní stávky ukazují, že pokud jsou mladí lidé dostatečně motivováni, umí nalézt způsob, jak se vyjádřit. Mohlo by být užitečné, aby se osoby věnující se práci s mládeží zamyslely – s ohledem na klimatické akce mladých lidí – nad svými vlastními činnostmi a metodami, jakož i nad tím, jaký druh opatření potřebujeme za účelem doplnění stávajících modelů účasti, pokud jde o zastoupení mladých lidí, aby tak odpovídaly novým formám aktivního občanství mladých lidí.

7. Změna klimatu v práci s mládeží jako průřezová výzva

Změna klimatu je širokou společenskou otázkou, jež se dotýká veřejného i soukromého sektoru, jakož i občanské společnosti. O meziodvětvové politice mládeže se již v rámci agendy mládeže jedná velmi dlouho a důraz na ni klade i strategie EU pro mládež na období 2019–2027.

Meziodvětvová spolupráce v oblasti změny klimatu musí probíhat alespoň na třech úrovních: evropské, celostátní a místní. Opatření v oblasti mládeže, která se týkají změny klimatu, mohou být v rámci EU spojena s opatřeními přijímanými v jakémkoli odvětví, které se zabývá změnou klimatu. Na úrovni ústředních vlád by jakákoli činnost v rámci politiky mládeže zaměřená na změnu klimatu měla být navázána na příslušné obecné akční plány. Vzhledem k tomu, že meziodvětvová spolupráce je podle všeho nejúspěšnější na místní úrovni, může být vhodné vytvořit činnosti zaměřené na změnu klimatu, které propojí mladé lidi, práci s mládeží, další příslušná odvětví (například školy), ekologické organizace, mládežnické organizace a zainteresované soukromé společnosti. V rámci práce s mládeží na úrovni obcí mohou jako prostředníci mezi mladými lidmi, jejich aktivitami a činiteli s rozhodovací pravomocí působit služby pro mládež. Mladí lidé často vyjadřují své obavy mimo zavedené struktury zastupitelské demokracie, prostřednictvím sociálních médií, digitálních komunit, uměleckého projevu, hudby nebo kolektivních hnutí (například školních stávek), což by rovněž mohlo vyžadovat další zprostředkovatelské úsilí.

8. Otázky k diskusi

S ohledem na výše uvedené se ministři vyzývají, aby se vyjádřili k jedné nebo více z těchto tří otázek (nejvýše po dobu tří minut).

- 1) Jak můžeme posílit schopnost práce s mládeží reagovat na vznikající výzvy, jimž čelí mladí lidé v souvislosti se změnou klimatu?**
- 2) Jak může práce s mládeží podpořit mladé lidi, pokud jde o jejich klimatický aktivismus a budování udržitelné budoucnosti?**
- 3) Změna klimatu představuje průřezovou výzvu. Jak může odvětví mládeže působit jako partner v meziodvětvové spolupráci?**